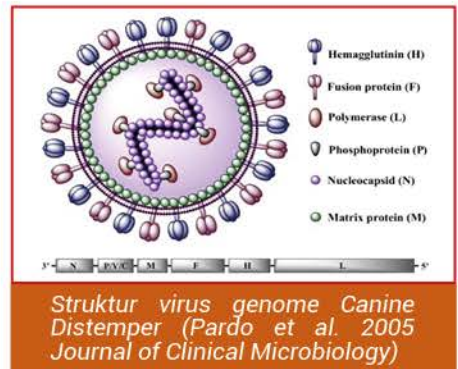

CANINE DISTEMPER

Ancaman kepada Harimau Liar di Malaysia

Disediakan oleh :
Syamsiah Aini binti Shohaimi
 Institut Penyelidikan Veterinar, Ipoh, Perak

Canine Distemper adalah penyakit yang biasanya menyerang anjing domestik. Penyakit ini sangat mudah dijangkiti di mana ia menyerang saluran pencernaan, pernafasan, sistem saraf pusat dan menyebabkan kematian yang tinggi kepada haiwan yang dijangkiti. Penyakit Canine Distemper ini adalah penyakit bawaan Virus Canine Distemper (CDV). Ia adalah daripada morbillivirus, subfamily paramyxovirus yang berkait rapat dengan virus yang mengakibatkan penyakit campak (*measles*) serta Rinderpest.

Penyakit ini pertama kali dikenal pasti pada kurun ke 17 dan dipercayai dibawa oleh anjing yang diimport dari Peru ke Sepanyol sebelum penyakit ini merebak ke negara-negara Eropah yang lain. Walau bagaimanapun, sejak 30-40 tahun lepas, virus penyakit ini telah bermutasi dan telah menjangkiti spesies karnivor liar seperti anjing laut, rakun, musang, serigala dan juga keluarga kucing besar seperti singa dan harimau. Terdapat beberapa insiden Canine Distemper yang menjangkiti keluarga kucing besar telah dilaporkan seperti singa di Serengati, Tanzania dan India, harimau Siberia di Rusia, harimau IndoChina di Thailand dan harimau Sumatera di Indonesia.

Insiden kejadian penyakit Canine Distemper pada harimau liar di Malaysia: -

19 JULAI 2019

Awang Besul, seekor harimau belang disahkan mati disebabkan oleh penyakit Canine Distemper. Sebelum ini Awang Besul telah menggemparkan penduduk Kampung Besul Lama, Bukit Besi, Dungun, Terengganu kerana ditemui berkeliaran dan menunjukkan tingkah laku yang tidak takut kepada manusia. Awang Besul juga didapati cedera pada bahagian kaki, mengalami keradangan mata dan berada dalam keadaan dehidrasi.

5 MAC 2020

Seekor harimau belang yang sebelum ini dilihat berkeliaran sekitar Ladang Aramijaya, Mersing, Johor, ditemui mati. Jabatan Perlindungan Hidupan Liar dan Taman Negara Semenanjung Malaysia (PERHILITAN) percaya punca kematian Harimau Malaya ini berkemungkinan disebabkan oleh penyakit "Canine Distemper" iaitu sama seperti penyakit yang dihadapi "Awang Besul" di Terengganu pada Julai 2019. Ini adalah berdasarkan kepada ciri-ciri harimau yang jinak, tidak takut kepada manusia dan kelihatan air liur meleleh keluar dari mulutnya, berdasarkan maklumat orang awam.

6 JUN 2021

Seekor harimau dahan jantan yang ditangkap selepas berkeliaran di belakang rumah penduduk di Kampung Bukit Bertam, Selama, Perak, disahkan mati akibat selepas mendapati haiwan itu positif Virus Canine Distemper (CDV). Harimau itu dipercayai keluar dari Hutan Simpan Bintang Hijau ditemui penduduk dalam keadaan seakan-akan ingin memuntahkan sesuatu.

Oleh itu mari kita kenali lebih lanjut tentang penyakit Canine Distemper ini.

Tanda-tanda klinikal

Berdasarkan kajian dan laporan sebelum ini, harimau atau singa yang dijangkiti Canine Distemper, biasanya akan mengalami masalah saraf seperti kehilangan rasa takut kepada manusia dan ada juga yang menghadapi masalah pernafasan, seperti pneumonia yang biasanya akan berakhir dengan kematian.

Berikut adalah tanda-tanda klinikal lain yang lebih terperinci. Ia boleh dibahagikan kepada 2 peringkat.

Peringkat 1: Fasa gastrointestinal	Peringkat 2: Fasa Neurologi
Demam	Tidak agresif
Hidung berair , rembesan mata	Pergerakan mata yang berulang-ulang
Batuk	Otot merenggut (muscle twitching)
Lesu	Berpusing satu arah apabila berjalan
Kurang selera makan	Sawan
Penyahhidratan	Lumpuh/ separa lumpuh
Muntah, cirit-birit	Kematian
Pengerasan pad pada tapak kaki atau hidung	

Bagaimanakah ia merebak?

Cara penyakit Canine Distemper merebak adalah melalui rembesan tubuh dan udara (aerosol). Oleh itu, ia mudah merebak sekiranya terdapat kontak secara langsung dengan haiwan yang dijangkiti semasa ia batuk, bersin atau melalui air liur, darah, najis dan lain-lain yang dirembeskan. Selain daripada itu, berkongsi tempat makan atau peralatan juga boleh menyebabkan penyakit ini menjangkiti haiwan lain. Walaupun haiwan yang telah dijangkiti tidak lagi menunjukkan tanda-tanda klinikal, virus tersebut masih terdapat dalam badan sehingga 90 hari dan masih boleh menjangkiti haiwan lain.

Penyakit ini juga boleh dibawa secara vertikal iaitu melalui ibu kepada anak. Walau bagaimanapun, Canine Distemper bukanlah penyakit zoonotik. Oleh itu, ia tidak boleh menjangkiti manusia.

Bagaimana harimau ini dijangkiti penyakit Canine Distemper?

Anjing domestik adalah reservoir bagi penyakit Canine Distemper. Walaupun dijangkiti, kadangkala ia tidak menunjukkan tanda-tanda klinikal kerana sudah sebatu tetapi masih boleh menjangkiti haiwan lain. Terdapat beberapa teori mengatakan, harimau-harimau ini dijangkiti daripada anjing domestik yang berkeliaran di kawasan sekitar habitatnya atau harimau tersebut membaham anjing yang terkena virus. Situasi yang sama telah terjadi pada tahun 1994 di Serengati, Tanzania di mana 30 peratus populasi singa mati disebabkan terdapat interaksi antara singa dan anjing yang berada di sekitar hutan.

Aktiviti pemburuan yang mana anjing pemburu dibawa sekali semasa berburu boleh mengundang kepada jangkitan penyakit.

Ujian yang dijalankan

Bagi mengesan kehadiran antigen/virus penyakit ini, ujian *Reverse Transcriptase Polymerase Chain Reaction* (RT-PCR), virus isolasi dan *immunofluorescence assays* (IFA) boleh dijalankan dengan mengambil sampel calitan nasal, ocular, air kencing, najis atau sampel tisu seperti pada kaki, hidung atau paru-paru. Untuk mengesan antibodi pula, ujian yang boleh dijalankan adalah seperti *Serum Neutralization Test* (SNT) dan *enzyme-linked immunosorbent assay* (ELISA).

Rawatan

Sehingga kini, tiada rawatan khusus bagi penyakit Canine Distemper. Haiwan yang terjangkit akan diberi rawatan sokongan seperti pemberian cecair untuk nutrient dan vitamin serta antibiotik untuk mengelakkan jangkitan sekunder kepada haiwan.

Pengawalan Jangkitan

Vaksinasi adalah cara pengawalan yang terbaik dalam menangani penyakit ini khususnya kepada anjing. Kajian juga mendapati, vaksin ini adalah selamat dan mampu memberikan perlindungan apabila diberikan kepada harimau yang berada di zoo. Walau bagaimanapun, vaksin ini sukar untuk diberikan kepada haiwan liar di habitat mereka kerana isu cara vaksin diberikan dan cara mengawal haiwan tersebut untuk divaksinasi akan timbul dimana ia bukan sahaja akan mengambil tempoh yang lama malah akan memberi risiko yang tinggi kepada pemberi vaksin. Oleh itu, penyelesaian terbaik dari sudut epidemiologi adalah dengan memberi vaksin kepada populasi anjing domestik yang berada di sekitar kawasan habitat haiwan liar. Ini bagi mengelakkan berlakunya limpahan patogen dari anjing domestik kepada haiwan liar.

Sungguhpun begitu, terdapat beberapa percanggahan pendapat berkenaan hal ini. Beberapa pihak mencadangkan vaksinasi diberikan kepada harimau yang berada di habitat liar bagi menjaga populasi harimau. Kajian jujukan DNA oleh Martin Gilbert daripada Universiti Cornell, USA mendapati harimau di Russia dijangkiti daripada karnivor liar lain seperti rakun, musang dan bukannya daripada anjing domestik. Manakala di Indonesia, daripada 21 sampel serum harimau Sumatera yang diambil dari tahun 1988 hingga 2016, kajian mendapati 42.9% adalah positif antibodi terhadap Canine Distemper. Ini membuktikan virus ini telah lama berada dalam hidupan liar. Di India pula, walaupun dos vaksin yang diberikan kepada singa belum lengkap, ia telah membuktikan bahawa vaksin itu selamat digunakan dan berjaya mengatasi wabak Canine Distemper daripada merebak dan menyebabkan kematian.

Berdasarkan kajian-kajian di atas, ada yang berpendapat memberikan vaksin kepada harimau itu sendiri boleh menjadi satu strategi yang berpotensi mengurangkan ancaman kepupusan kepada populasi harimau liar.

Kesimpulan

Di Malaysia, tiada data lengkap berkenaan status Canine Distemper dalam karnivor liar amnya dan harimau khususnya. Berdasarkan 3 insiden Canine Distemper dalam harimau yang telah tular sejak 2019, kita tidak boleh menolak penyakit ini merupakan suatu ancaman kepada harimau di Malaysia. Berdasarkan data daripada Perhilitan, populasi Harimau Malaya di Semenanjung Malaysia dianggarkan hanya tinggal 200 ekor sahaja. Ancaman sedia ada seperti perburuan haram, degradasi dan hilangnya habitat akibat penerokaan hutan secara berleluasa sudah cukup memberi impak kepada populasi harimau. Jika penyakit ini tidak dibendung dalam karnivor liar, kebarangkalian spesies ini untuk pupus dengan lebih cepat adalah tinggi.

Beberapa kajian lanjut perlu dilakukan bagi mengetahui risiko penyakit ini di Malaysia. Pada masa yang sama, adalah penting untuk memastikan tiada interaksi antara manusia, anjing domestik dengan karnivor liar yang boleh menjadi punca untuk penyakit ini merebak.

Kerjasama pelbagai pihak seperti PERHILITAN, Jabatan Perkhidmatan Veterinar, pihak universiti serta badan bukan kerajaan (NGO) adalah diperlukan dalam memastikan penyakit ini tidak terus merebak dan mengancam harimau liar di negara kita.

TAHUKAH ANDA !

ANJING DAN KESIHATAN MANUSIA

Disediakan Oleh : Kalaavathi Manoharan
Institut Penyelidikan Veterinar Ipoh

Memelihara anjing boleh membantu anda hidup lebih lama. Kajian menunjukkan bahawa pemilik anjing mempunyai tahap tekanan darah yang lebih rendah dan dapat menghadapi tekanan hidup dengan lebih baik. Bukti kajian juga menunjukkan pesakit yang pernah mengalami kejadian koronari sebelumnya mempunyai tahap pengurangan risiko kematian yang lebih tinggi.